

Programma recreatie en toerisme in de buitengebieden

Consultatie - Technische Sessie

4 november 2025 | Bart van Engeldorp Gastelaars en Lianne Suijker

Agenda

- Resultaten deelonderzoeken
- Informeren over denkrichting
- Consultatie op een aantal onderwerpen
- Technische vragen

Aanleiding en doel programma

Aanleiding

- Thematische uitwerking van de omgevingsvisie 2.0
- Toerisme en recreatie in het buitengebied kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de doelen van de omgevingsvisie Dordrecht.
- Dat vraagt om inzicht in de *ontwikkelkansen en draagkracht!*

Doel programma

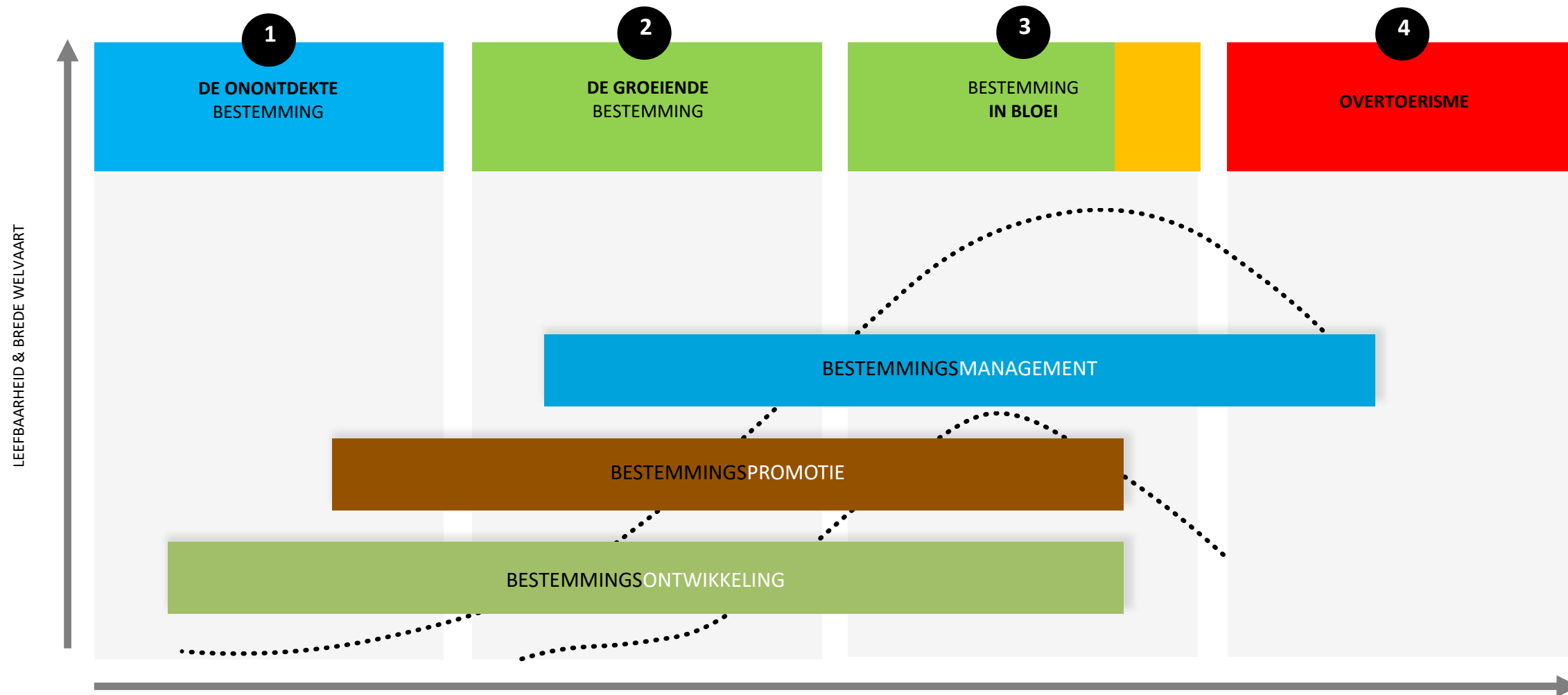
- Hoe kunnen we in de toekomst recreanten en toeristen het beste bedienen en spreiden, rekening houdend met de draagkracht van andere waarden van de buitengebieden?

Proces en participatie

- Verkennende gesprekken met 10 partijen
- Stuurgroep buitengebieden
- Ambtelijke begeleidingsgroep
- Ambtelijke werksessies
- Balanstafel met experts
- Doe mee Dordrecht, inzet kanalen gemeente, inwonerspanel
- Sessies met NPLG Eiland van Dordt
- Werksessie met ontwikkeling hondenbeleid 21-10
- Werksessie vaarrecreatie 27-10
- Werksessie ondernemers 3-11
- Afstemming met gebiedsprogramma buitengebied, programma stadspark
- Advies over horeca dagrecreatieterrein en horeca Merwedeplas
- Advies over Merwedeheuvel, horeca Viersprong, Biesboschcentrum
- Consultatie gemeenteraad 4 en 18-11
- Inloopmiddag inwoners + meedenkavond maatschappelijke organisaties 24-11

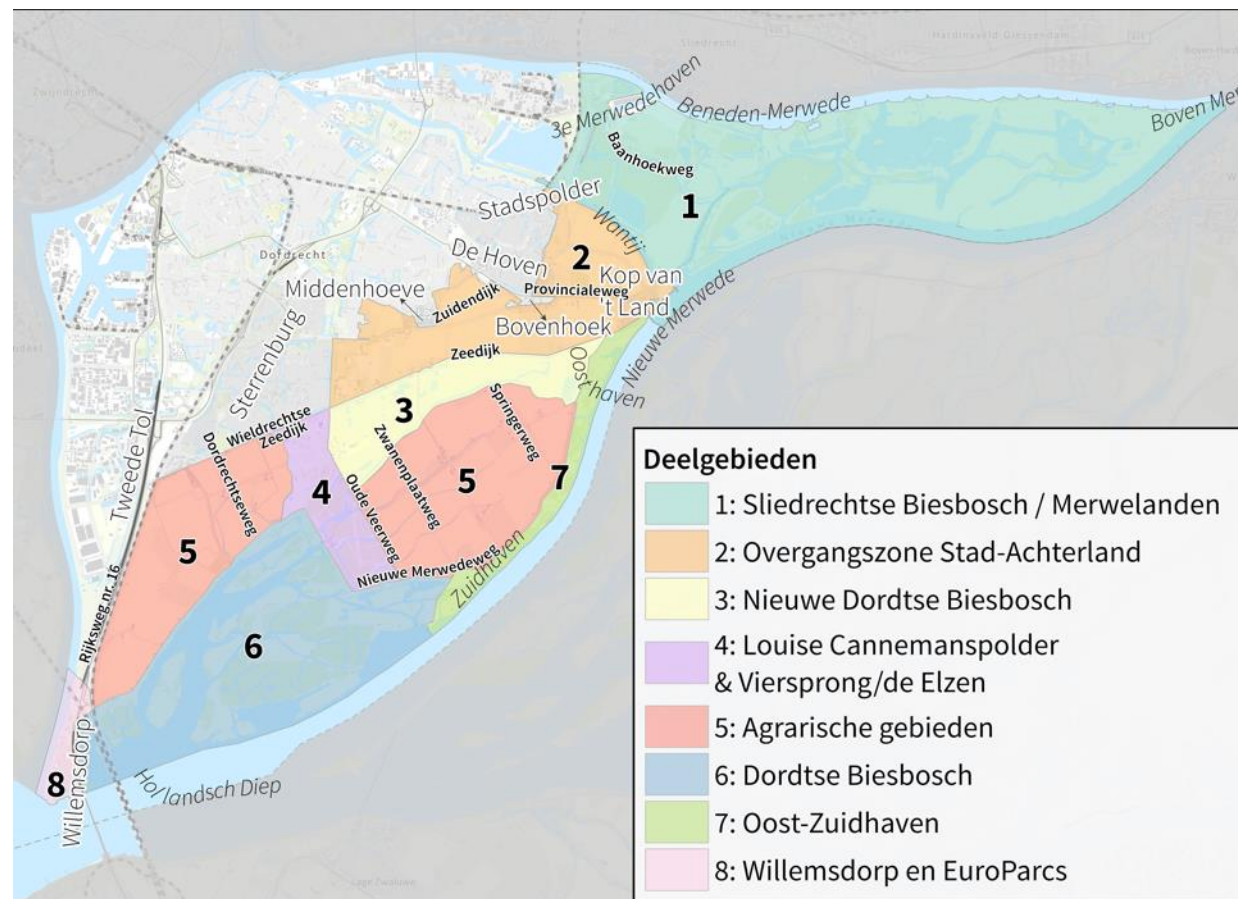
BESTEMMING IN BALANS

ONTWIKKELING VAN DE BESTEMMING & TOERISTISCHE DRUK

Deelonderzoeken

- Economische waarde en trends
- Leefstijlonderzoek
- Inwonersonderzoek
- Bezoekersonderzoek
- Draagkrachtonderzoek

Resultaten economische waarde

Bezoekers:

- **2024:** Bezoekers aan de stad Dordrecht
 - 850.000 unieke bezoekers
 - 2.9 miljoen totale bezoeken (*stijging van 20% t.o.v. 2022*)
- **Prognose 2035:** 23.000 nieuwe inwoners erbij en ook meer bezoekers.
- **Omvang verblijfsrecreatie:** ca. 4170 slaappleatsen in Dordrecht
 - 8% hiervan is in het buitengebied gevestigd (excl. EuroParcs).

Resultaten economische waarde

Profijt:

- Bestedingen: € 51,- p.p. per bezoek, dat maakt 150 miljoen per jaar!
- Stedelijk gebied is economische motor; natuurgebieden slechts € 4,- p.p. per bezoek.
- Toeristenbelasting: € 750.000,- (2024).

Resultaten economische waarde

Werkgelegenheid:

- Aantal banen (2023): 3.090 T&R banen
- Aandeel T&R werkgelegenheid is lager dan gemiddeld

	Dordrecht	Zuid-Holland	Nederland
➡ Aandeel T&R banen t.o.v. totale werkgelegenheid	4,8%	5,6%	6,6%
➡ Procentuele verandering T&R-banen 2019-2023	-2,8%	+0,8%	+1,3%

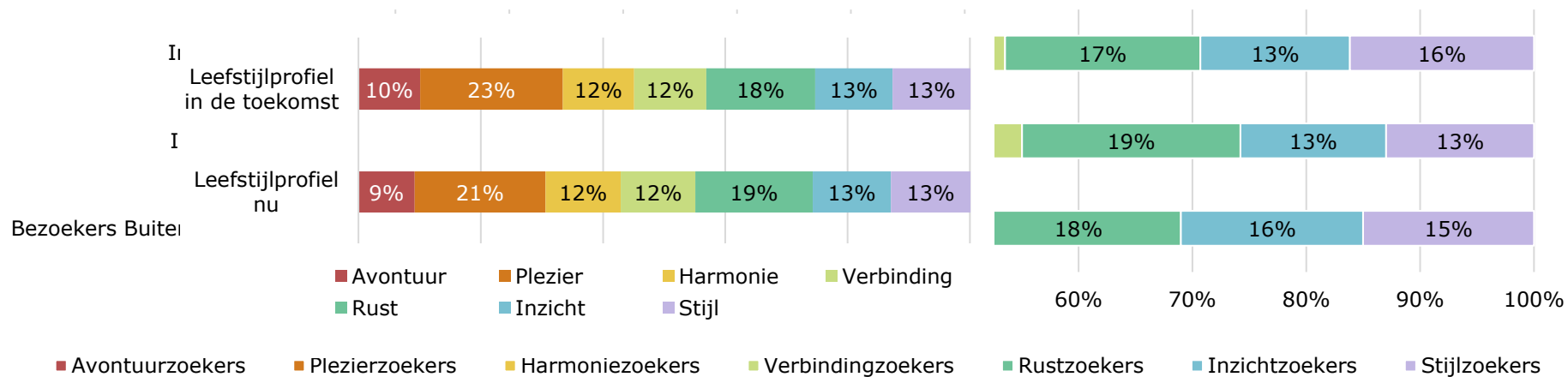
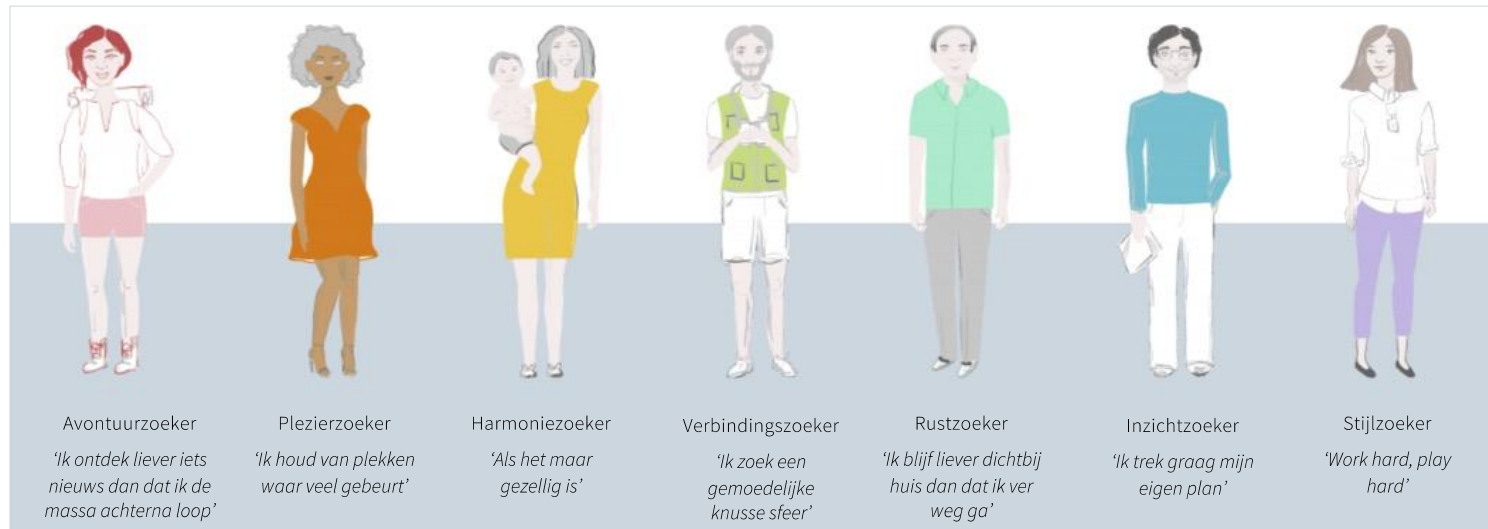
Resultaten economische waarde

- *Aantal voorzieningen per 1.000 inwoners, vergeleken met NL*

Branche	Voorziening	Dordrecht	Nederland	
Cultuur	Bioscopen	0,2	0,01	▲
	Theaters en schouwburgen	0,2	0,01	▲
Detailhandel	Supermarkten	4,2	3,8	▲
	Winkels in overige artikelen (o.a. 'funshop' winkels, denk aan kleding en mode)	4,5	3,8	▲
Horeca	Eet- en drinkgelegenheden	34,6	45	▼
	<i>Waarvan: restaurants</i>	7,8	11,4	▼

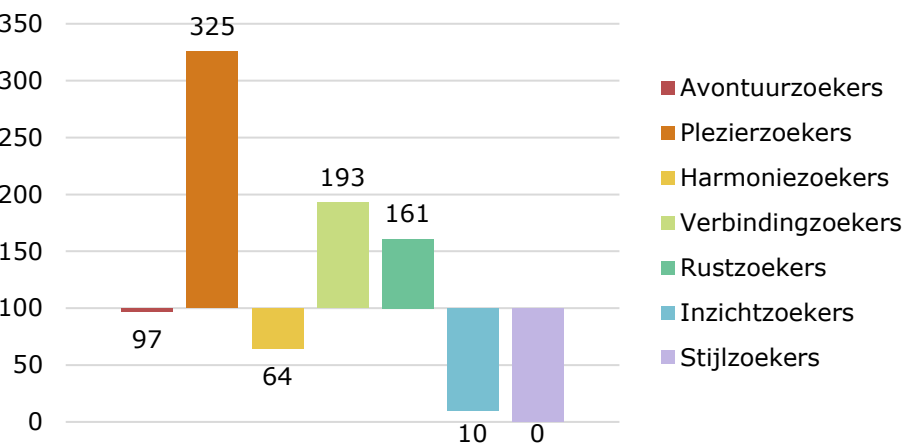
- *Conclusie: voorzieningenniveau is bovengemiddeld. Toeristische sector is gericht op de stad. Buitengebied nog onderbelicht. Kans voor o.a. horeca, zwemplekken.*

Leefstijlanalyse

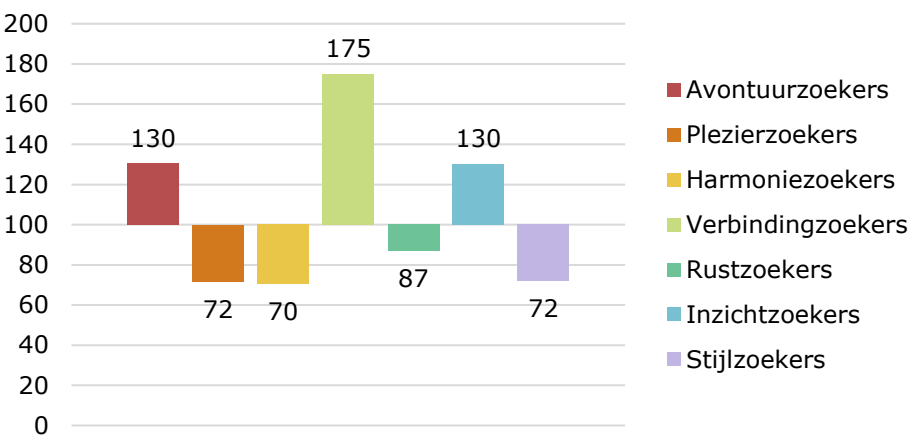

Leefstijlanalyse

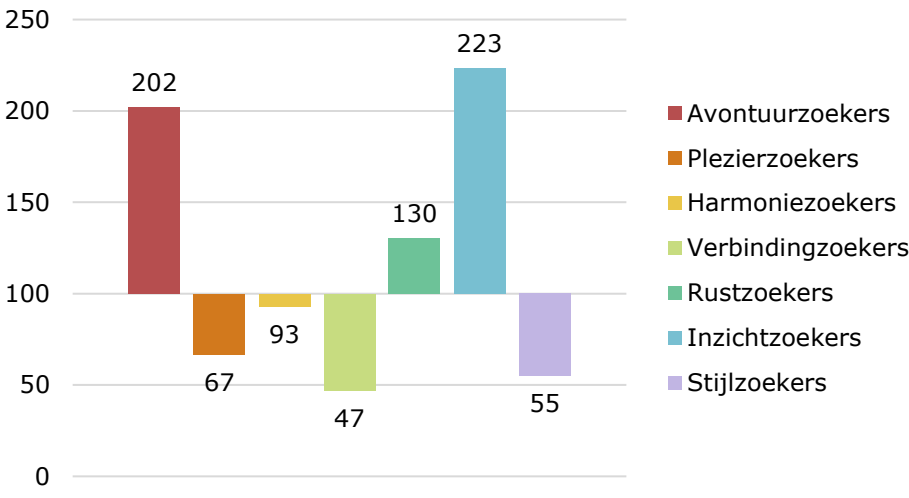
Vraag-aanbodanalyse verblijfsrecreatie

Vraag-aanbodanalyse dagrecreatie

Vraag-aanbodanalyse horeca

Resultaten inwonersonderzoek

Methode

- Vragenlijst is uitgezet bij het *bewonerspanel Drechtsteden* en er is een open link gedeeld via diverse online kanalen.
- *Periode*: 25 juni tot 24 juli 2025.
- *Respons*: 1410 ingevulde vragenlijsten; betrouwbaar onderzoek.

Resultaten inwonersonderzoek

Bezoek

- 93% van de respondenten bezoekt het buitengebied wel eens!
- Reden om het buitengebied *niet* te bezoeken:
 - Gezondheidsproblemen (26%) en geen tijd (24%).
 - Te weinig voorzieningen (6%), geen interesse (21%), liever een ander gebied (10%).
 - Te ver weg (20%), niet goed bereikbaar (OV, 9%)
 - Onbekendheid (16%)

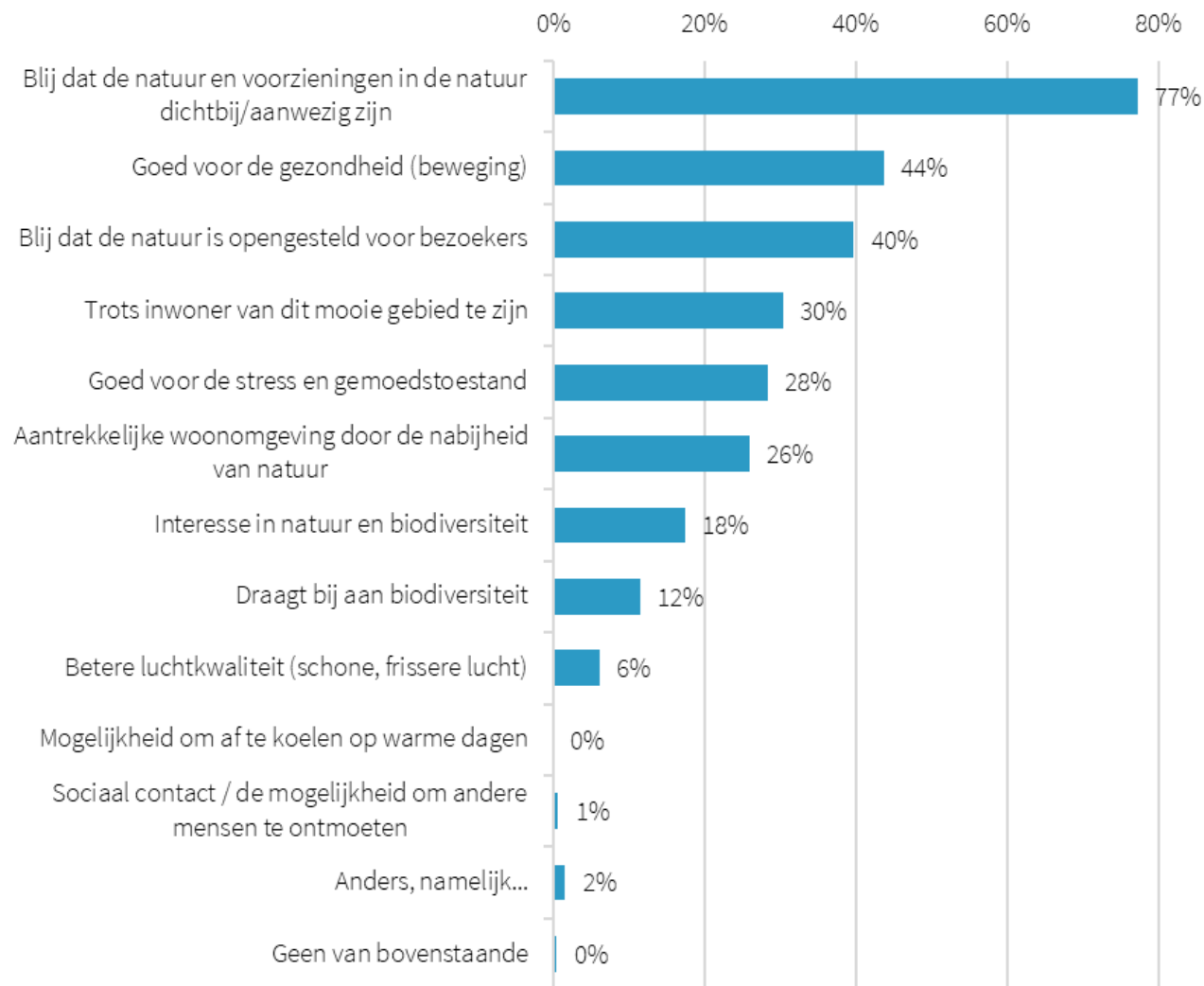

Resultaten inwonersonderzoek

Positieve effecten

Belang:

- Van nabijheid, en openstelling
- Voor de (mentale) gezondheid
- Prettig wonen

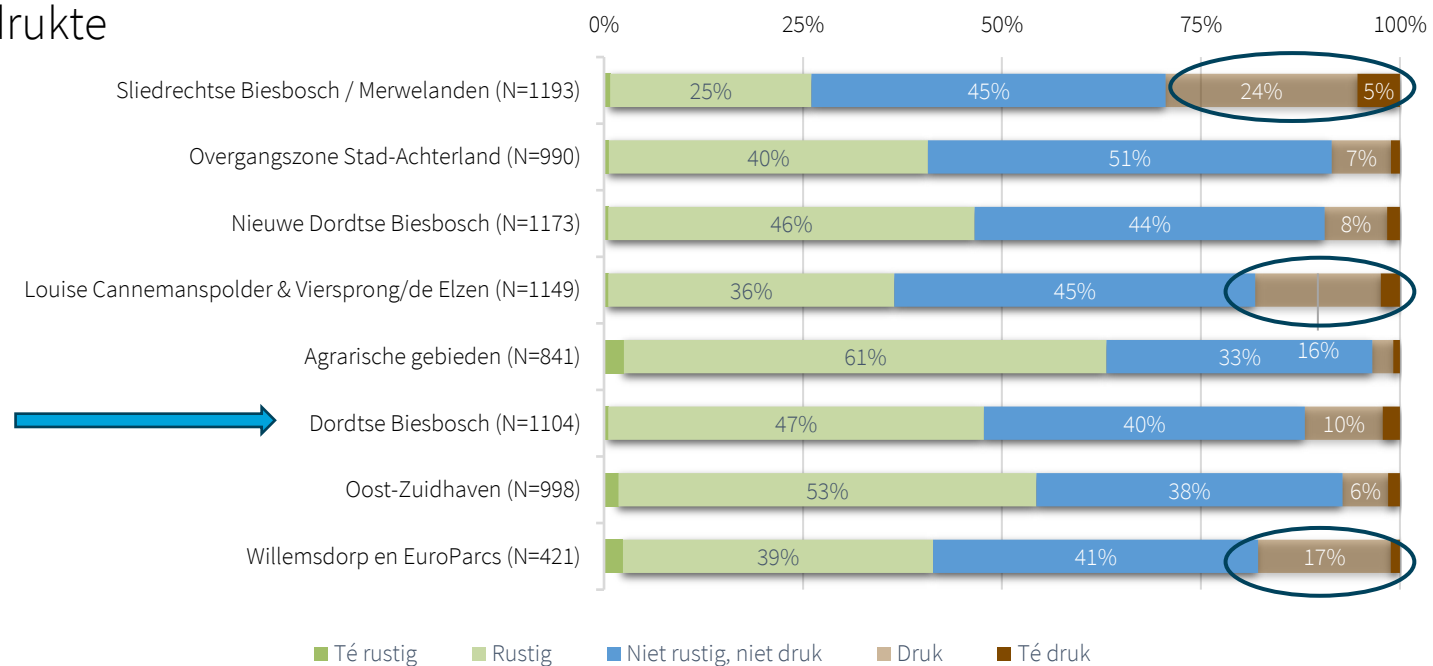
Resultaten inwonersonderzoek

Negatieve effecten: drukte

Overgrote deel inwoners ervaart niet teveel drukte

Sliedrechtse Biesbosch / Merwelanden (29%)

Louise Cannemanspolder / de Elzen (19%)

© 2010 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 267: 103–111

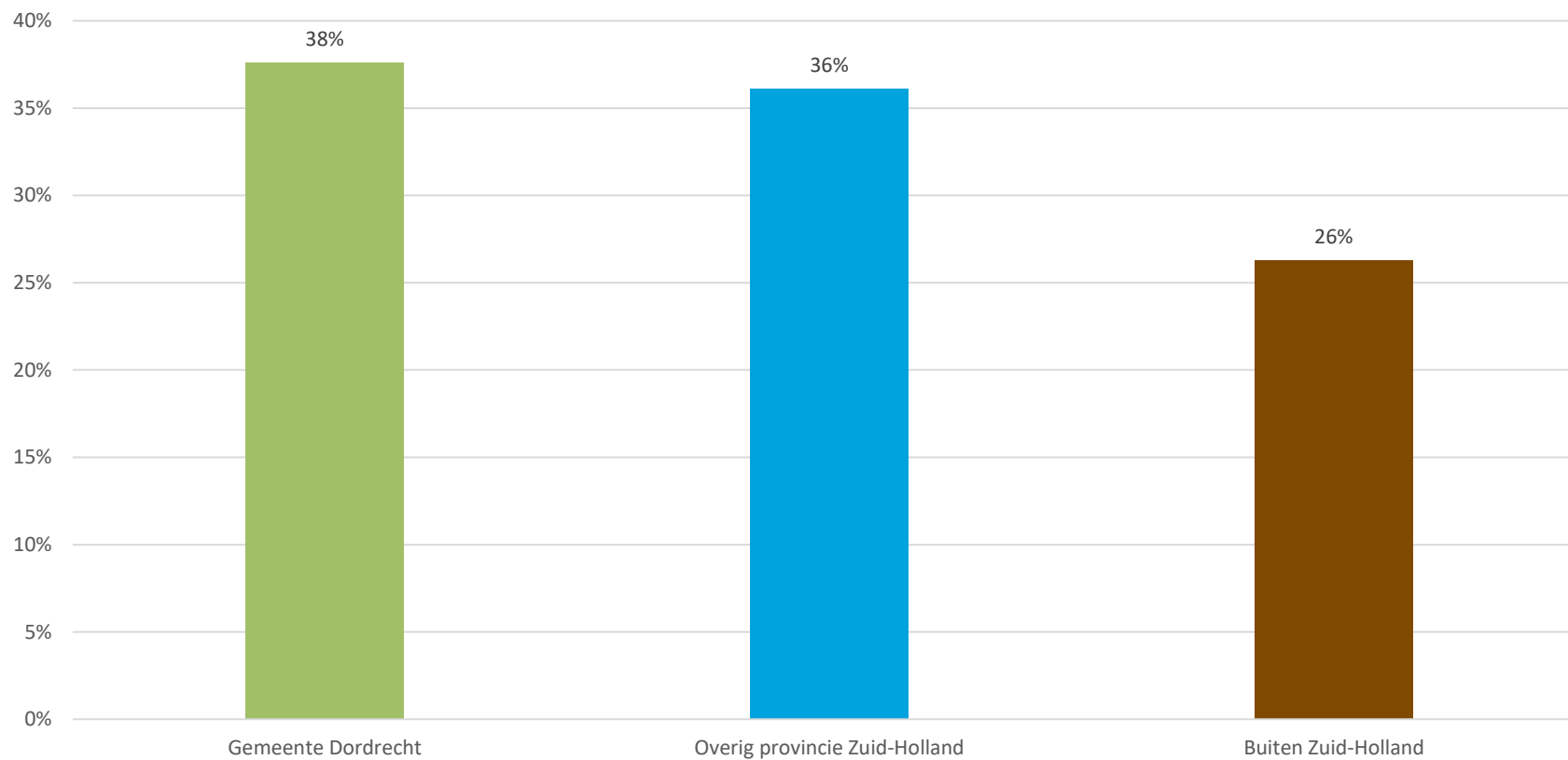
- Inwoners zijn tevreden over het landschap, de natuur en de bereikbaarheid / toegankelijkheid.
- Minder tevreden over het aanbod aan voorzieningen en informatievoorziening.

- Wandel- en fietsroutes worden veel gebruikt en zijn goed aanwezig. Er is behoefte aan meer:
 - Toiletvoorzieningen
 - Zwemlocaties
 - Horecavoorzieningen
 - Gescheiden / veilige (fiets)paden

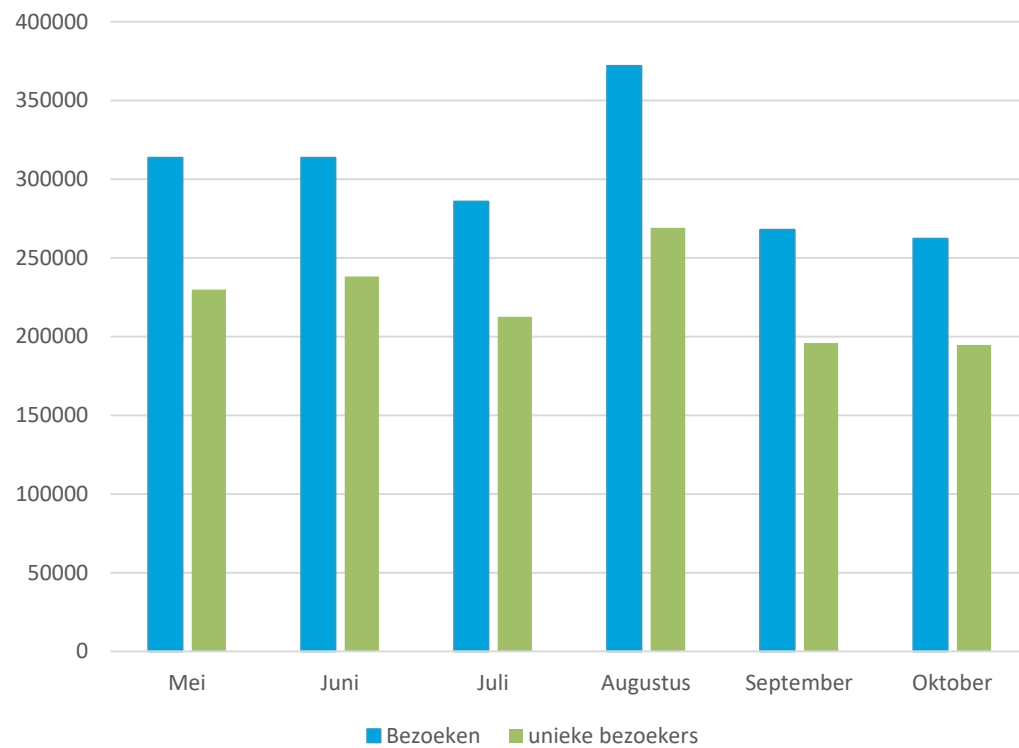
Bezoekersonderzoek - resono

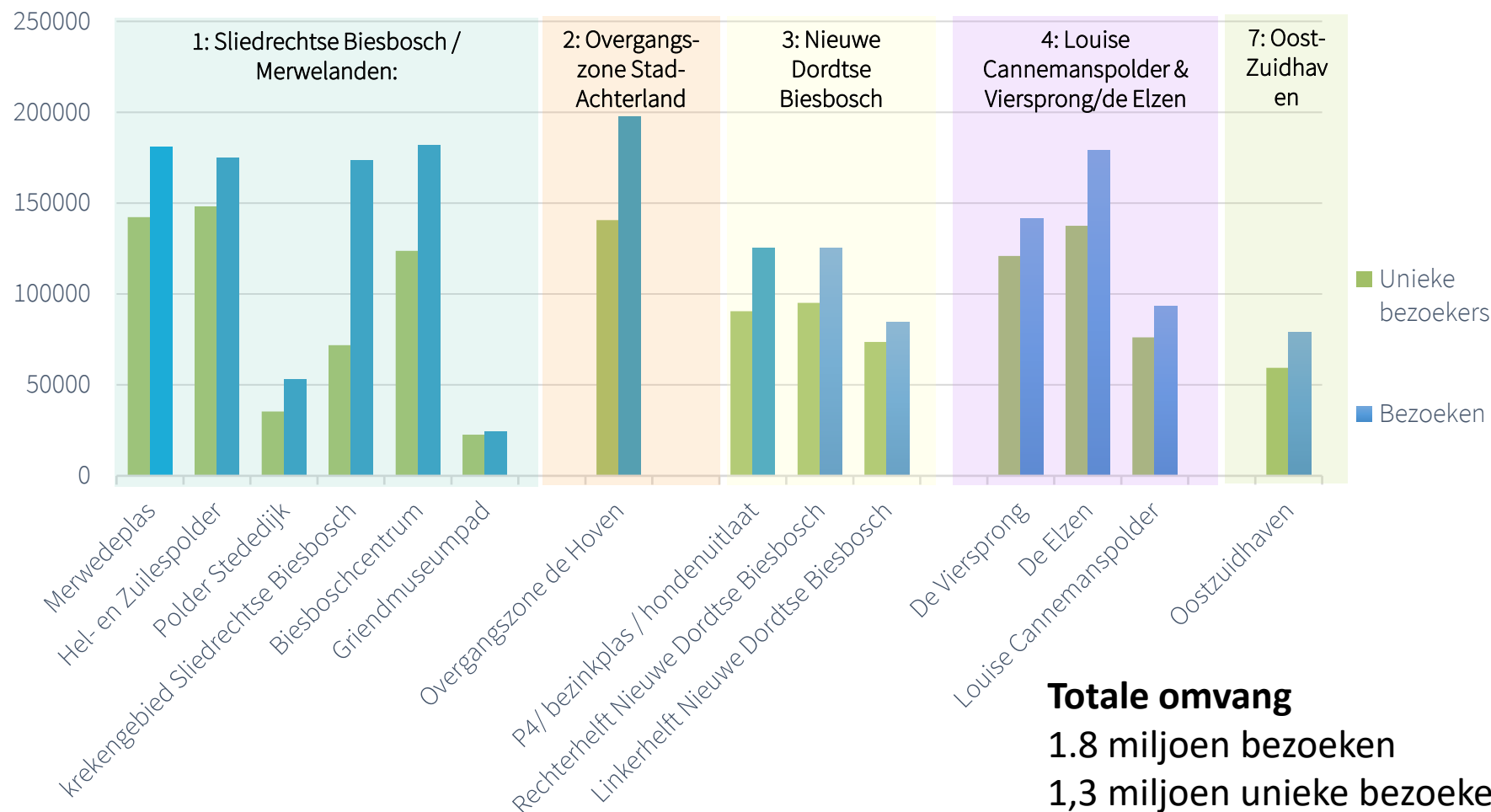
Herkomst

Spreiding in de tijd

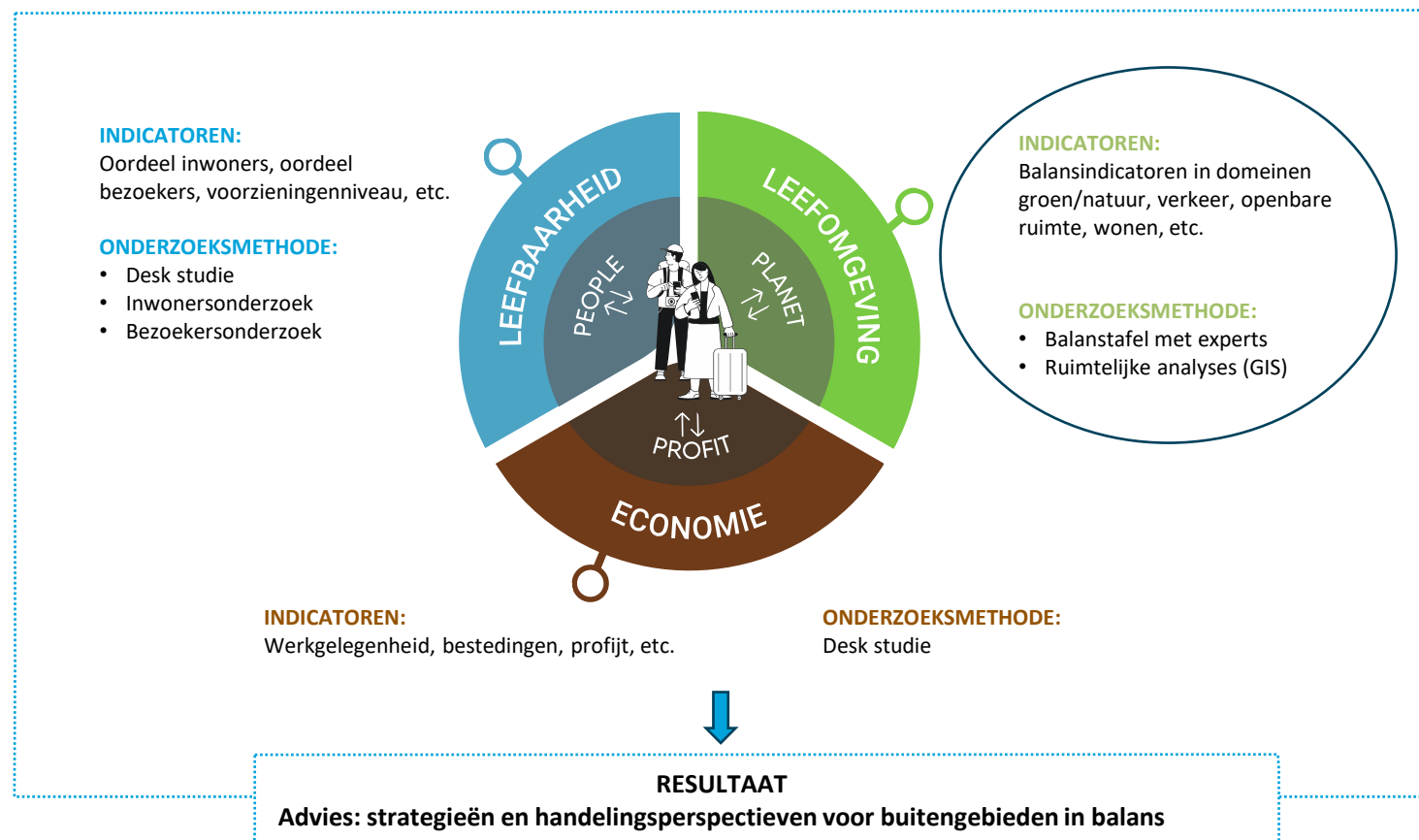

Bezoekersaantallen

Resultaten draagkrachtonderzoek

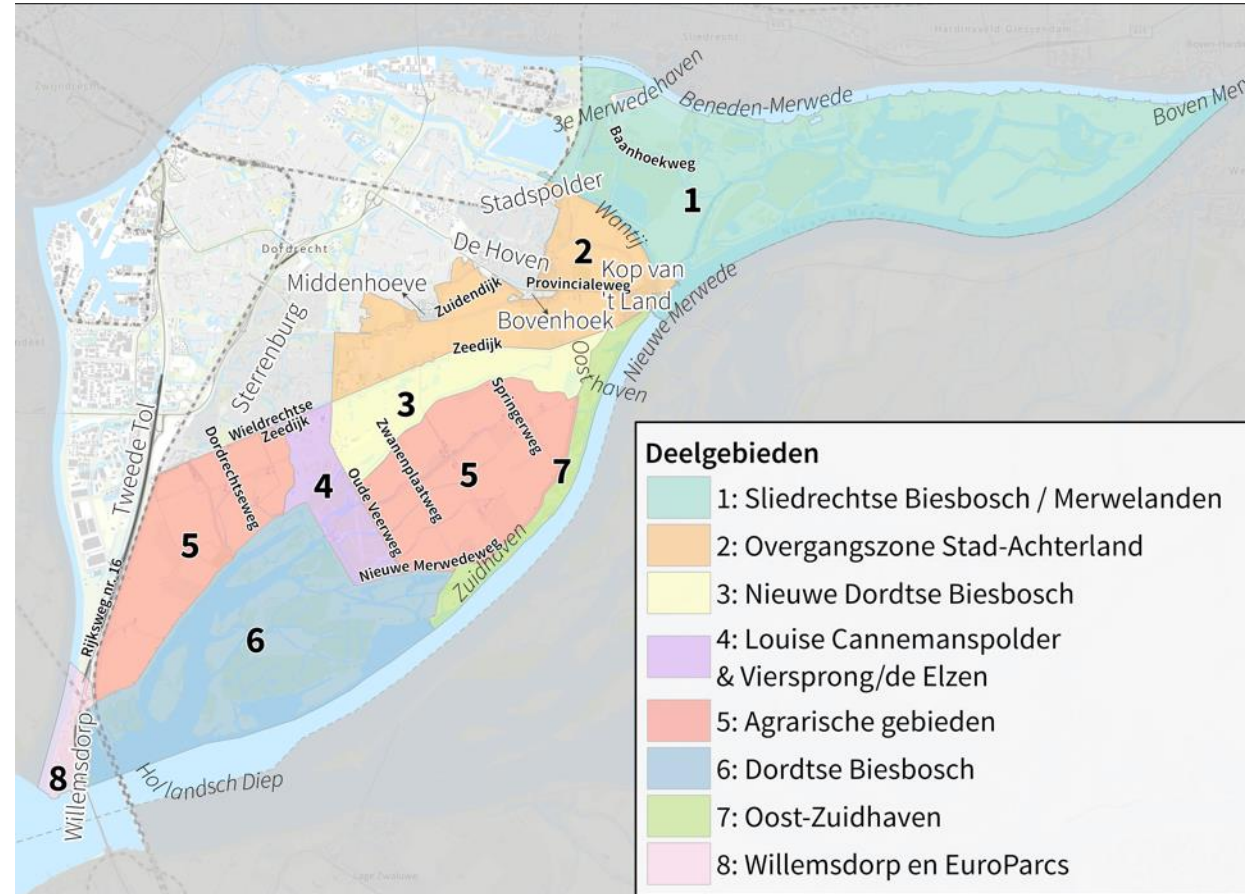
AUDIT BUITENGEBIEDEN IN BALANS

Resultaten draagkrachtonderzoek

Dordrecht heeft goud in handen met haar 'groene ruimte' per inwoner:

- Zuid-Holland: 53 m²
 - Dordrecht - totaal: 267 m²
 - Dordrecht - opengesteld voor recreatie: 131 m²
-
- Factor 2,5 meer dan gemiddeld!
 - Ca. 120.000 inwoners: grote en groeiende behoefte!

Resultaten draagkrachtonderzoek

1. De draagkracht in alle gebieden wordt niet overschreden
2. Er ruimte lijkt te zijn om recreatie-aanbod te ontwikkelen, vooral buiten Natura 2000 en het Nationaal Park
3. Het deelgebied Dordtse Biesbosch verdient bescherming
4. De bestaande recreatiezonering functioneert goed en kan worden uitgebreid naar de rest van de buitengebieden

Samenvatting

- Inwoners zijn positief. Veel inwoners maken gebruik van het buitengebied, zijn hier trots op en zien veel voordelen (o.a. gezondheid).
- Huidige voorzieningen niveau is **extensief**, nog **niet overal goed vindbaar** en zijn **signalen over onveilige verbindingen**. Inwoners geven dat ook aan.
- Hiermee wordt de potentie van de buitengebieden echt onvoldoende benut. Dat is zonde, en ook zichtbaar aan de economische cijfers.
- Draagkracht: het is nog niet (te) druk en de overlast voor bezoekers onderling en andere waarden (natuur) is minimaal. Er zijn wel aandachtspunten. Er lijkt ruimte om her en der aanbod door te ontwikkelen.

Speerpunten concept programma

- **Buitengebieden aantrekkelijk en beleefbaar:** ontwikkelrichtingen uitwerken voor doelgroepen en bijbehorend buitenrecreatief aanbod
- **Buitengebied bereikbaar:** de recreatieve infrastructuur en entrees
- **Buitengebied bekend:** werken aan verbeteren bekendheid voor inwoners en bezoekers, afstemming met Biesbosch netwerk, marketing en ondernemers
- **Buitengebieden in balans:** oplossen eventuele knelpunten die er in de buitengebieden zijn (drukke, kwetsbare natuur) en door ontwikkeling elders proberen de Biesbosch nog beter te ontlasten
- **Buitengebieden, daar werk je samen aan:** alles rondom samenwerking met ondernemers, inwonersorganisaties, VVV, andere Biesboschgemeenten, etc. Maar ook samenwerking binnen de gemeente zelf.

Buitengebieden aantrekkelijk en beleefbaar

- Het aanbod van dagrecreatie voor inwoners versterken, door het realiseren van kwalitatief hoogwaardige infrastructuur en voorzieningen.
- De gemeente zet in op een passende (door)ontwikkeling van de horeca bij de Merwedeplas en het nieuwe dagrecreatieterrein en Staatsbosbeheer bij de Viersprong/de Elzen, in lijn met de aangenomen motie.
- We gaan verkennen of we meer toiletvoorzieningen kunnen realiseren, dan wel met ondernemers, dan wel via nieuwe off-grid buitentoiletten.

Buitengebied bereikbaar

- We willen de mogelijkheid onderzoeken voor meer gescheiden fiets- en wandelpaden.
- We willen meer voorzieningen voor minder-validen realiseren.
- Verkenning voor het realiseren van een volwaardig ruiterrondje in/rond de Nieuwe Dordtse Biesbosch. Daarmee voorkomen we overlast voor andere recreanten en voorzien we in een behoefte.
- We willen de kwaliteit van de recreatieve beleving verbeteren: waar missen logische verbindingen (zoals een volwaardig wandelrondje bij de oost-zuid haven) en waar zijn kansen voor extra voorzieningen, zoals informatie, een uitkijkpunt of speelaanleiding.

Buitengebied bekend

- Iedereen is van harte welkom. We richten ons vooral op onze inwoners, maar door voor hen passend aanbod te ontwikkelen ook mede op bezoekers.
- We willen de markering en bewegwijzering vanuit de stad naar en in het buitengebied verbeteren.
- Het dagrecreatieterrein aan de provinciale weg heeft zowel de potentie om te voorzien in een lokale recreatieve vraag als om als startplek te functioneren naar bezoekers die vanuit hier met de pont de Brabantse kant van de Biesbosch bezoeken.
- De groene ruimte biedt kansen voor de economische ontwikkeling van het buitengebied, dit levert de gemeente ook weer inkomsten op om voorzieningen / ontwikkelingen binnen het programma mee te financieren.

Buitengebied in balans

- De verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme doen we zoveel mogelijk buiten het nationaal park: dus met het nieuwe dagrecreatieterrein, de nog open te stellen Merwedeheuvel, de overgangszone, Hania's Polder en Louise Cannemanspolder.
- Voor het beoordelen van nieuwe ontwikkelingen gebruiken we de zoneringsmethodologie van Staatsbosbeheer uit 2022, waarover uw raad geen wensen of bedenkingen kenbaar heeft gemaakt.
- Bestemmingsmanagement staat centraal. Dat betekent enerzijds inzetten op kwaliteitstoerisme: natuur beschermen en passend beleven (rust en ruimte bewaren), maar vraagt anderzijds om de nodige procestaken (initiatieven begeleiden, uitnodigend zijn als gemeente), initiatieven beoordelen op hun concept, doelgroep, schaal / omvang, en spreiden toeristen waar nodig.
- Regelmatige monitoring via het uitvoeren van inwonerstevredenheidonderzoek en bezoekersonderzoek om te evalueren en waar nodig bij te sturen.

Buitengebieden, daar werk je samen aan

- Mooi als recreatie en toerisme ondernemers zich organiseren om samenwerking te verbeteren en aanbod verder te ontwikkelen;
- Net als in andere gemeenten kan Dordrecht een deel van de toeristenbelasting aanwenden om terug te investeren in het programma;
- Van wie is het buitengebied? De gemeente gaat intern werken aan betere afstemming tussen beleidsterreinen om het buitengebied integraal te benaderen, via bijvoorbeeld het gebiedsteam of één duidelijk loket voor inwoners en ondernemers.

Consulteren – Verblijfsrecreatie

De ruimte voor verblijfsrecreatie lijkt onderbenut (waar kun je als bezoeker kamperen?), dat is een gemiste kans, zowel voor bestaande ondernemers in het buitengebied, de gemeente zelf (inkomsten) als voor inwoners en bezoekers die daar wel behoefte aan hebben:

- Meer natuurgerichte verblijfsrecreatie met 50-75 plekken moet kunnen, ook als daar gebouwd voor moet worden, mits kleinschalig, ingepast in het landschap en via een regeneratief concept (er moet waarde terugvloeien naar zowel landschap als openbare beleving). Denk daarbij aan kamperen, tiny houses, eco-lodges eventueel in combinatie met wellness
- Meer verblijfsrecreatie moet kunnen, maar zonder te bouwen, enkel via multifunctioneel ruimtegebruik / aanpassing van bestaande bebouwing.
- Meer verblijfsrecreatie en bebouwing is onwenselijk.

Consulteren – Openbaar zwemwater

Er is behoefte aan meer openbaar zwemwater, het huidige aanbod (ook met het nog te realiseren stadswemstand) is nog mager ten opzichte van het aantal inwoners. Van een aantal locaties in het buitengebied is gebleken dat hier geen mogelijkheden zijn tot het maken van open zwemwater. Aanvullend lijken er wel mogelijkheden te zijn door de opgave voor waterberging in de vorm van oppervlaktewater.

- We zetten in op een verkenning naar zwemwater in de Hania's polder in combinatie met waterberging
- We nemen een verkenning naar een mogelijk ruimte en invulling van dit aanbod op als onderzoeksmaatregel in het uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme;
- Ondanks de geconstateerde behoefte onder inwoners gaan we hier als gemeente niet verder onderzoek naar doen, vanwege de beperkte ruimte en veelheid aan andere belangen.

Consulteren – Agrarisch gebied

Meer recreatie en toerisme toevoegen aan het agrarisch gebied lijkt mogelijk met behoud van landbouw als primaire functie, zowel voor agrariërs om desgewenst hun bedrijfsvoering met te verbreden (de wens voor heldere kaders is genoemd) en in te spelen op een aantal maatschappelijke doelen rondom natuur, recreatie, educatie, horeca concepten:

- Vanuit de gemeente gaan we – zoveel mogelijk via het Programma Landelijk Gebied - Eiland van Dordt investeren in proces en vertrouwen om kansen daarvoor met agrariërs te verkennen
- Vanuit het uitvoeringsprogramma gaat de gemeente kaders opstellen waarbinnen ondernemers hiervoor passend aanbod in het buitengebied kunnen gaan ontwikkelen
- Het agrarisch gebied blijft primair agrarisch, andere vormen van ruimtegebruik zijn hier onwenselijk

Consulteren – Polder Stededijk

In Polder Stededijk lijkt meer kwaliteit aan extensieve recreatie mogelijk. Daarmee kan er in een behoefte worden voorzien van rustzoekers die vanuit het Biesboschcentrum via de kano daar van de natuur en rust willen genieten. Dit is passend bij de aantallen bezoekers in de Merwedelanden en versterkt de huidige zonering. Tegelijkertijd ligt dit deelgebied in Natura 2000-gebied en ligt er een natuuropgave.

- We onderzoeken de mogelijkheden voor zowel natuur als meer extensieve recreatie in polder Stededijk integraal. Daarbij denken we aan een opwaardering van de huidige aanmeervoorziening, een beter kwalitatief onverhard wandelpad en een kijkwand
- Ondanks de groeiende vraag naar recreatie willen we hier maximaal natuurdoelstellingen realiseren, juist omdat de gemeente hier zelf het beheer voert

Consulteren – Louisa Cannemanspolder

De Louisa Cannemanspolder lijkt - ondanks de ligging vlakbij de stad - beperkt bezocht te worden. Dat heeft mogelijk te maken met het open karakter en de hoeveelheid hondenlosloopgebied. Dit laatste is voor recreanten zonder hond wellicht niet aantrekkelijk. Daarom gaan we:

- Onderzoeken of we een hoogwaardig losloopgebied zodanig kunnen zoneren zodat er daardoor plaats is voor meer voorzieningen voor andere recreanten, zoals sport en spel en voorzieningen voor mindervaliden
- Het huidige hondenlosloopgebied wordt erg gewaardeerd. De Viersprong / Elzen biedt op relatief korte afstand al voldoende recreatiemogelijkheden voor niet-hondenbezitters

Vragen?

